

Kvalita vzdělávacího procesu s ohledem na etické aspekty

www.kvalita.reformy-msmt.cz

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Úvod

- **Etika** – soubor morálních hodnot, principů a pravidel regulujících chování skupiny lidí
- **Akademická etika** – etika aplikovaná v prostředí vysokých škol, tj. v prostředí realizace vzdělávání, učení se, získávání kvalifikace (diplomu) i v prostředí vědy a výzkumu

Etické problémy v prostředí vysokých škol

- **Akademičtí pracovníci:**

- tolerování podvádění a plagiátorství studentů, neodpovědná výuka bez zájmu o studenty, zneužívání studentů na práci ve výzkumu bez uvedení spoluautorství;
- *poskytování nesprávného vzoru*: plagiátorství včetně samoplagiátorství, klientelismus („připisování“ spoluautorství), tolerance neetického chování u kolegů

- **Studenti:**

- opisování, kopírování z internetu, nedovolená pomoc jinému studentovi, plagiátorství, „kupování“ kvalifikačních prací resp. podkladů k nim

Kvalita a etika

- **Tolerance k porušování etiky při studiu vede k získání titulu bez znalostí, dovedností a schopností potřebných pro budoucí profesi**
- **Naproti tomu kvalitní výuka, která ve studentech vzbudí zájem o studovanou problematiku, snižuje snahu studentů podvádět při kontrole získaných vědomostí**
- **Během pobytu v akademickém prostředí má student získat (nebo utvrdit) povědomí o důležitosti etického chování a etické principy si osvojit**

Příčiny porušování etických principů

- **Akademičtí pracovníci:** pedagog má být učitelem velkého množství studentů, kteří budou spokojeni s jeho prací, a zároveň má produkovat množství kvalitní výzkumné činnosti a publikací; snaží-li se především o kvalitní výuku (kvalitní studijní opory, snaha o hloubkový přístup) a méně publikuje, může být pro své pracoviště finančně nevýhodný
- **Studenti:** návyky ze střední školy; důležitější než proces je výsledek – je-li dobrý, nezáleží na tom, že byl získán podvodem; zkušenost, že je neetické chování tolerované a že jiní studenti získali dobré hodnocení díky podvodu; neznalost pravidel; nezajímavé zadání a předpoklad, že hodnocení nezajímá ani pedagoga

Faktory, které mohou ovlivnit výskyt studentského podvádění

- **Vysoká škola a její klima:**

- velikost vysoké školy, anonymita jejího prostředí, zaměření vysoké školy (např. technické, humanitní atd.) ;
- existence etického kodexu vysoké školy, sankce za odhalené podvádění;
- vybavenost vysoké školy a dostupnost elektronických zařízení pro studenty;
- náročnost studia;
- vytíženost, event. přetíženost učitelů;
- důraz na kvalitu výuky ze strany managementu

Faktory, které mohou ovlivnit výskyt studentského podvádění

- **Osobnost učitele**

- zájem o profesi a studenty;
- pečlivost a důslednost;
- znalosti z oblasti výpočetní techniky;
- subjektivní přeceňování předmětu;
- schopnost srozumitelně vysvětlit učivo;
- spravedlnost při hodnocení výkonu studentů;
- kvalita přípravy didaktických testů a domácích úloh;
- průběžná aktualizace testů a domácích úloh;
- utajení testů;
- kontrola identity studentů při zkoušení

Faktory, které mohou ovlivnit výskyt studentského podvádění

- **Osobnost studenta**

- věk studenta (zejména ve vztahu k pokročilosti ve studiu);
- vztah ke škole, ke studiu, k učivu, k učiteli;
- intelektuální zdatnost;
- úspěšnost ve studiu;
- motiv výkonu, preference „hloubkového“ učení ;
- etické vlastnosti;
- informovanost o pravidlech akademické etiky a případných postizích za jejich porušení

Etické kodexy vysokých škol

- **Cíl:**
  - poskytnout výklad, co je považováno za jednání členů akademické obce, popřípadě i ostatních zaměstnanců školy, v rozporu se ctí a dobrými mravy
  - informace zvláště pro nové zaměstnance a studenty, navenek pro sdělení, jaké morální zásady jsou na půdě školy předpokládány
  - většinou neobsahuje speciální část pro studenty

Porušení pravidel Etického kodexu akademickými pracovníky – etické komise

- Z nečestného chování, vystiženého etickým kodexem, je možné právně dovozovat ohrožení dobrého jména vysoké školy, a tím i porušení povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci. K ohrožení dobrého jména by došlo na úkor vysoké školy coby zaměstnavatele.
- Nález etických komisí by měl obsahovat výrok o morální vině akademického pracovníka a výrok o morálním trestu za něj, spočívajícím ve veřejném morálním odsudku za něj.
- Eventuální pracovně-právní postih je na vedení příslušné instituce.

Etické kodexy a studenti

Disciplinární řády

- **Prostřednictvím etického kodexu se mohou studenti seznámit se základy akademické etiky**
- **Je nezbytné poučit studenty o požadavcích, které jsou v tomto směru na ně kladeny:**
  - definice disciplinárního přestupku v disciplinárním řádu,
  - příručky a odkazy na články o plagiátorství, které bývá vnímáno jako nejzávažnější přestupek a kde jsou studenti nejméně informováni

Plagiátorství

- je obecně vnímáno jako nejčastější, možná hlavní prohřešek proti akademické etice, je nejvíce medializováno
- elektronické prostředky a technologie pro detekci plagiátů, např. Theses.cz (MU), Turnitin (SK)
- nutná následná osobní kontrola informovaným vyučujícím
- zkušenosti ze Slovenska – novela Zákona o vysokých školách (povinnost ukládat všechny kvalifikační práce do centrální databáze, doporučení používat el. prostředky pro detekci plagiátů)
- evropský projekt „Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe“ - vysoká informovanost slovenských studentů

Závěr

- **O etických aspektech vzdělávacího procesu musíme nejen mluvit, ale snažit se je uplatňovat**
- **Kvalita výuky na straně učitele ovlivňuje etiku v přístupu studentů, naproti tomu průchod studiem pomocí různých podvodů výrazně snižuje kvalitu získaných vědomostí**
- **Posílení a zvýšení kvality pedagogického procesu může výrazně snížit využívání různých podvodných praktik ze strany studentů, a to pak povede k posílení kompetencí absolventa.**

KVALITA

Děkuji za pozornost!

www.kvalita.reformy-msmt.cz

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ